

راهبرد برای دوره بعد چیست؟

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

در شرایطی که ۱۲ روز بیشتر تا پایان دوره ۳۰ روزه اسنپ‌بک باقی نیست، بسر مبنای داده‌های موجود و کنش سیاسی مقامات ایرانی و سه کشور اروپایی، مشکل می‌توان تصور کرد که راهی برای توقف روند اسنپک و جلوگیری از بازگشت قطع‌نامه‌های شورای امنیت علیه ایران وجود دارد. این در حالی است که در دوره کنونی، اسنپک مهم‌ترین موضوعی است که در دستور کار سیاست خارجی ایران و رابطه ایران با جهان خارج وجود دارد. در شرایطی که آمریکا قبلا از برجام خارج شده و ایران نیز در قالب تدابیر جبرانی، برجام را ترک کرده بود، دو کام دیگر تا مرگ قطعی برجام باقی نیست؛ بازگشت قطع‌نامه‌های شورای امنیت علیه ایران و اقدام اتحادیه اروپا برای بازگرداندن تحریم‌هایی که در پی برجام لغو شدند. این در حالی است که بدون تردید برجام در محدوده مواضع کنونی نظام بهترین امکانی بود که برای ایران وجود داشت. به لحاظ حقوقی، هنوز در این ۱۲ روز پیش‌رو امکان توقف اسنپک وجود دارد. در چارچوب بند ۱۳ قطع‌نامه ۲۲۳۱، سه کشور اروپایی همچنان می‌توانند «به شورای امنیت اطلاع دهند که مشکل حل شده است»، اما مشکل سررسید ۲۶ مهر (۱۸ اکتبر) برای مختمه‌شدن قطع‌نامه ۲۲۳۱ همچنان باقی خواهد بود. در این سررسید و در صورت مختمه‌شدن کلیت قطع‌نامه مذکور، نهایتها شش قطع‌نامه ضدایرانی برای همیشه بازگشت‌ناپذیر خواهند شد، بلکه برنامه هسته‌ای ایران نیز از دستور کار شورای امنیت خارج خواهد شد. امکان پذیرش چنین گزینه‌ای برای چهار کشور غربی عملا منتفی است، حتی اگر توافقی بین ایران و ۵+۱ برای احیای برجام هم شکل می‌گرفت، باز هم آن چهار کشور حتما خواستار تمدید قطع‌نامه ۲۲۳۱ با هدف حفظ اسنپک در آن برای تضمین پایبندی ایران به توافق جدید می‌شدند.

ادامه در صفحه ۵

یادداشت

هشدار اسنپک

زمان بازنگری و بازآرایی سیاست داخلی

افشین حبیب‌زاده

در روزهای اخیر، احتمال فعال‌سازی «مکانیسم ماشه» بار دیگر در سطح رسانه‌ها و محافل دیپلماتیک بالا گرفته است. کشورهای اروپایی عضو برجام، در واکنش به روند فعلی برنامه هسته‌ای ایران، از بررسی بازگرداندن تحریم‌های پیشین شورای امنیت سازمان ملل سخن گفتند. در صورت طی شدن این روند، مجموعه‌ای از قطع‌نامه‌های تحریمی ازجمله ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵، ۱۹۲۹ و ۲۲۳۱ که پیش از توافق برجام صادر شده بودند، مجددا قابلیت اجرا می‌یابند. بازگشت این قطع‌نامه‌ها، بیش از آنکه صرفا به معنای اعمال محدودیت‌های اقتصادی باشد، نشانه‌ای از احیای اجماع بین‌المللی علیه برنامه هسته‌ای ایران است؛ موضوعی که در سال‌های اخیر با خروج آمریکا از برجام و مقاومت دیگر اعضا تا حدی دچار گسست شده بود. در چنین شرایطی، آنچه اهمیت مضاعف می‌یابد، نه صرفا بررسی ماهیت فنی این روند، بلکه ارزیابی پیامدهای داخلی آن بر فضای سیاسی، اجتماعی و اجرایی کشور است. تحلیل این پیامدها می‌تواند در تدوین راهبردهای ملی برای مدیریت شرایط، بسیار مؤثر واقع شود. در ذیل به برخی از این سیاست‌های پردازیم.

۱- بازتاب سیاسی داخلی؛ بازآرایی گفتمان‌ها و فضای تصمیم‌گیری

در صورت فعال‌شدن مکانیسم ماشه، فارغ از آثار حقوقی، می‌تواند به تحرک تازه‌ای در گفتمان‌های سیاسی داخلی نیز منجر شود. موضوع برجام، از ابتدا یکی از اصلی‌ترین خطوط تقابل دیدگاه‌ها در فضای سیاسی کشور بوده و احتمال بازگشت تحریم‌های بین‌المللی، می‌تواند باعث بازآرایی مجدد مواضع، بازتعریف مسئولیت‌ها و حتی افزایش فضای نقد و پرسش‌گری شود. در چنین فضایی، طبیعی است که برخی جریانات بسر ناگامی‌های دیپلماسی هسته‌ای تاکید کنند و برخی دیگر همچنان بر لزوم حفظ مسیر تعامل تاکید ورزند.

ادامه در صفحه ۵

سه‌شنبه ۲۵ شهریور ۱۴۰۴
۲۳ ربیع‌الاول ۱۴۴۷
۱۶ سپتامبر ۲۰۲۵
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۲۰۴
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: وین؛ بیانیه طلبکارانه اروپا در روز نایب رئیسی ایران در آژانس • بازگشت تعادل به آزموری شو ۲۵• پاسخ شرکت کشاورزی و دامپروری روانسر به «شرق»

روایت افرادی که با داشتن بیمار صعب‌العلاج، بازنشستگی و حقوق متوسط، با حذف یارانه‌شان مواجه شده‌اند

فهرست بلند «خط خوردگان»

گزارش تیتربیک را در صفحه ۸ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانید

«شرق» از سفر رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه برای شرکت در نشست دوحه گزارش می‌دهد

فرصت سازی تهران از بحران قطر

یادداشت

حافظه شکست، ابزار سلطه

حامدقلی‌او

کارشناس سیاست خارجی

ناشی می‌شود. کشورهای اسلامی درگیر محاسبات فردی، از ورود به فاز تعهد جمعی خودداری می‌کنند و این دقیقا همان چیزی است که دشمن می‌خواهد؛ یعنی انزوای عملیاتی هر کشور در لحظه حمله. رژیم صهیونیستی با هر حمله محدود، نهایتها قدرت عملیاتی خود را به رخ می‌کشد، بلکه ضعف ساختاری و روانی کشورهای اسلامی را نیز برجسته می‌کند. این برجسته‌سازی بخشی از پروژه بازسازی حافظه شکست است؛ حافظه‌ای که از جنگ ۱۹۶۷ تا امروز، به‌عنوان ابزار سلطه روانی عمل کرده و مانع شکل‌گیری اراده جمعی در برابر تجاوزگری شده است. حمله به قطر، در این چارچوب، نه یک حادثه نظامی بلکه یک عملیات روانی برای تثبیت انفعال منطقه‌ای بود؛ عملیاتی که نشست اضطراری را نیز در خدمت خود گرفت و آن را به ابزاری برای تخلیه روانی و کنترل خشم عمومی تبدیل کرد.

در چنین فضایی، محور مقاومت بیش از پیش اهمیت پیدا می‌کند. تنها جبهه‌ای که خارج از هندسه طراحی‌شده غرب و صهیونیسم عمل می‌کند،

یادداشت

معلق بین زمین و هوا

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

که سمت پیدای آن، صف مصرف‌کنندگان و کسانی است که می‌کوشند در فهرست دریافت‌کنندگان این کالاها و کالابرگ‌ها قرار بگیرند و سمت پنهان آن صف کسانی است که از طریق تولید، واردات و توزیع این کالاها و نهاده‌های ارزان قیمت مربوط به آنها، رانت‌های عظیم به جیب می‌زنند و گروه‌های حامی سیاست‌گذاران و نیز ستادها و کمیته‌ها و... را برای تنظیم این نابازار شکل می‌دهند که چرخه فساد و اقتصاد سیاسی خاص خود را ایجاد می‌کنند.

بلایی که اکنون مثلا در صنعت و کشاورزی کشور شاهد آن هستیم و به‌واسطه دسترسی به انرژی ارزان، عمده سرمایه‌گذاری‌ها به سمت صنایع انرژی‌بر هدایت شده که علت آن نه مزیت رقابتی یا بهره‌وری بالا در این صنایع بلکه انرژی ارزان قیمت و رانت‌های حاصله است. در کشاورزی نیز به‌واسطه ارزان بودن آب و انرژی مورد استفاده در پمپاژ، عمده محصولات، پراب‌بر مانند هندوانه، برنج، خیار و... بوده است و رانت صادرات «آب مجازی»!

ادامه در صفحه ۵

گفت‌وگو با محمد بقایی (ماکان) به مناسبت انتشار کتاب «خیام، چنان که هست»

سیمای واقعی خیام

۶

برگزیده‌ها

مرکز آمار ایران از جهش کم‌سابقه هزینه ساخت مسکن گزارش داد

دست‌انداز ساخت‌وساز

۴

نخست‌وزیر اسرائیل از ابهام و نابسامانی استقبال می‌کند

بازی بی پایان آتش و مرگ

۵

محسن محمدسیفی، پرافتخارترین سانداکار ایران در گفت‌وگو با «شرق»

طلای جهانی‌ام با ناداوری نقره شد

۹

نگاه

شوک امنیتی حمله اسرائیل به قطر؛ ریشه‌ها و پیامدها

یادداشتی از سیدمحمد حسینی

۲

شورش دیجیتال در کاتماندو

یادداشتی از قادر باستانی‌تبریزی

۱۲

پدیده‌ای به نام قاچاق

محصولات پتروشیمی

یادداشتی از محسن بیکربیگی

۴

هدیه‌ای از جنس نقد

وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی

سیدمحمدعلی ابطی

جناب آقای مدیری، وزارت بزرگی در اختیار شما قرار گرفته است. سه وزارتخانه بزرگ در هم ادغام شده‌اند. کلا در مسائل امور اداری و حتی تقسیمات کشوری، از اول انقلاب همیشه دچار افسراط و قریبط بوده‌ایم. یک بار همه‌چیز باید توسعه می‌یافت، یک بار این‌قدر تنگ می‌شد که در تجمع، بعید نبود پیشنهاد ادغام وزارت ارشاد و نیرو ارائه شود که هر دو نیروبخش‌اند! خواستم بگویم می‌فهمیم اداره این وزارتخانه عریض و طویل کار سختی است. نقد من در این یادداشت به عملکرد موردی وزارت رفاه نیست ــ که آن هم از گوشه‌وکنار زیاد به گوش می‌رسد ــ بلکه نقد من به معلم‌بودن به‌جای معری‌بودن است. آقای مدیری بیا عده‌ای از دوستانشان و دوستانمان مدتی طولانی مشغول طراحی شیوه صحیح حکمرانی بودند. دنبال تئوری‌های خوبی برای جلوگیری از آسیب‌دیدن سیستم و برای عملکرد خوب این نظام بودندند. یک کار دانشگاهی تمیز، با نگاه اصلاح‌طلبانه و نه براندازانه و حتی نه تحول‌خواهانه به معنای مصطلحش. وقتی صحبت انتخاب وزرا بود، این اتاق فکر آقای مدیری، او را به‌عنوان وزیر پیشنهاد داد. طرح‌ها را یکی پس از دیگری ارائه کردند؛ طرح‌هایی که واقعا لب و لوجه هر مرد دلسوزی را آب می‌انداخت. خیلی‌های دیگر بودند که هم جوان و هم کارآمد و قوی در صحنه اجرا بودند، اما به نفع این کشور، برنامه کنار گذاشته شدند.

ادامه در صفحه ۱۰

«خلاصه آگهی عرضه عمومی»

شناسه آگهی ۱۹۹۶۸۵۰ رجوع به صفحه ۳ م الف ۲۱۴۶